
VI. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

1. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA NA SZCZEBLU WOJEWODY LUBELSKIEGO

*Zdzisław Strycharz
(Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie)*

Kontakty na szczeblu międzynarodowym, to kontynuowanie współpracy z Holandią, Ukrainą i Białorusią, przede wszystkim w zakresie gospodarki wodnej, zagadnień odpadowych, ochrony przyrody oraz edukacji ekologicznej.

1.1. Polsko-Holenderskie Centrum Wody.

Rozpoczęta w roku 1999 inicjatywa utworzenia w Lublinie Polsko-Holenderskiego Centrum Wody (CEW) znalazła swój uroczysty finał w dniu pierwszego czerwca 2001 roku, kiedy to w Miejskim Przedsiębiorstwie Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie, gdzie mieści się siedziba CEW podpisano oficjalny dokument dotyczący utworzenia Centrum. Obecność wysokiej rangi przedstawicieli Prowincji Gelderland, Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego, Urzędu Miasta, Prezesów i Dyrektorów wiodących firm wodociągowych z terenu województwa lubelskiego potwierdziła, że funkcjonowanie CEW stało się faktem. Polsko-Holenderskie Centrum Wody proponuje współpracę w zakresie tematyki: wodno-ściekowej, przeciwpowodziowej, monitoringowej i edukacyjnej. Na pierwszy plan zaproponowano ustalenie tematyki współpracy z przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi województwa lubelskiego i przygotowanie formalno-prawne i finansowe do opracowania programu gospodarki wodnej naszego województwa na najbliższe lata.

Wsparcie finansowe dla tego przedsięwzięcia potwierdziła Prowincja Gelderland. Strona holenderska deklaruje również wykorzystanie wiedzy fachowców z prowincji Gelderland przy

opracowywaniu programu. Program gospodarki wodnej dla województwa lubelskiego jest bardzo ważnym i potrzebnym dokumentem i jego opracowanie pozwoli na podejmowanie niezbędnych decyzji na szczeblu od wojewódzkiego po gminne. Wypełniając treść II POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA w sektorze wodnym na szczeblu województwa jesteśmy zobligowani, aby w przedziale czasowym do roku 2025 nadrobić wieloletnie zaległości. Stąd potrzeba opracowania programu w terminie jak najkrótszym. Pomoc finansowa strony holenderskiej będzie w tym przypadku bardzo przydatna.

1.2. W listopadzie 2001 roku miał miejsce finał konkursu "Oszczędność wody i energii", który został zorganizowany wspólnymi siłami Prowincji Gelderland i Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie. W konkursie, który trwał dwa lata wzięły udział 34 zakłady z terenu województwa lubelskiego. Jego ideą było zwrócenie uwagi zarówno dyrekcji, jak i służbom technicznym poszczególnych zakładów na organizację produkcji poprzez racjonalne gospodarowanie surowcami i energią. Efektem tego działania mają być również korzyści dla środowiska naturalnego. Wykorzystano w trakcie konkursu wiedzę i doświadczenie ekspertów holenderskich, którzy zwracali uwagę, gdzie w zakładzie istnieją potencjalne możliwości oszczędniejszej niż dotychczas gospodarki surowcami i energią, bez szkody dla jakości finalnego produktu, obniżając jednocześnie jednostkowe koszty produktu. Nagrody ufundowali: Prowincja Gelderland - 100 tys. NGL i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie - 50.000 PLN. Zwycięzcą konkursu została Cukrownia Lublin, a tuż za nią kolejne miejsca przypadły: Hucie Szkła Dubeczno, Drożdżowni Lublin, NOVABERRY Krężnica Okrągła, Spółdzielni "Michowianka".

Nagrody i dyplomy wręczał zwycięzcom Wojewoda Lubelski - Pan Andrzej Kurowski.

Przebieg konkursu pokazał, że każdy z zakładów może na swoim terenie poprawić organizację pracy i zarządzanie środowiskiem, co przyczynia się do uzyskania wielu oszczędności materiałowych i finansowych. W ocenie uczestników konkursu, spełnił on swoje założenia i będzie inspiracją dla załóg do dalszego oszczędnościowego działania.

- 1.3. Również edukacja ekologiczna jest ważnym elementem ochrony środowiska. Szukając sponsorów dla realizacji programów edukacyjnych pozyskaliśmy partnera w Prowincji Gelderland. Finalizowane są rozmowy pomiędzy Lubelską Fundacją Ochrony Środowiska Naturalnego w Lublinie a Prowincją Gelderland, aby poprzez Polsko-Holenderskie Centrum Wodne (CEW) kontynuować przez LFOŚN znany już w województwie kurs pod nazwą "Przewodnik wody". Dotyczyłby on uczniów w ponad sześćdziesięciu szkołach województwa, jak też objąłby swoim zakresem również dorosłych. Prowincja Gelderland rozważa przeznaczenie na ten cel kwoty około 100 tys. NGL, co w przeliczeniu na euro wyniesie około 50 tys. zł. Program edukacyjny rozpocznie się w roku 2002 i trwać będzie minimum jeden rok kalendarzowy. Projekt ten będzie mógł być realizowany w wyniku poparcia, jakiego Lubelski Urząd Wojewódzki udzielił LFOŚN w rozmowach z Prowincją Gelderland na dowód bardzo znacznego zaangażowania LFOŚN w realizację zagadnień edukacyjnych i osiągnięciu znaczących efektów.

- 1.4. Działania na rzecz utworzenia Rezerwatu Biosfery "Polesie Zachodnie" obejmującego najcenniejszy przyrodniczo fragment Polesia,

położony na pograniczu Polski, Ukrainy i Białorusi.

W roku 2001 został opracowany przez Wojewodę Lubelskiego wniosek i skierowany do Komitetu UNESCO w Paryżu z prośbą o zatwierdzenie. Bardzo wysokie oceny, jakie wniosek uzyskał od Polskiego Narodowego Komitetu UNRSCO-MAB daje podstawy do stwierdzenia, że pozytywna ocena UNESCO w Paryżu niedługo stanie się faktem. Powołanie rezerwatu jest kolejnym wyzwaniem dla przyrodników i ekologów do dalszego wspólnego działania, czego efektem będzie zapewnienie korzystnych warunków do zrównoważonego rozwoju na terenach samego rezerwatu jak i jego otuliny.

- 1.5. W roku 2001 kontynuowano prace związane z utworzeniem drugiego Międzynarodowego Rezerwatu Roztocze obejmującego z kolei najcenniejsze tereny zlokalizowane na obszarze Polski i Ukrainy. Przedstawiciele Polski i Ukrainy odbyli szereg roboczych posiedzeń, na których omówiono podstawowe zasady współpracy w procesie legislacyjnym. Efektem tych posiedzeń była prezentacja projektu na forum Polskiego Narodowego Komitetu UNRSCO-MAB. Uzyskano pozytywne oceny, ustalono kolejność dalszych prac w roku 2002 z propozycją, aby w czwartym kwartale 2002 gotowy projekt przesłać do akceptacji do siedziby UNESCO w Paryżu. Niezbędne środki finansowe na przygotowanie dokumentów zapewnia Wojewoda Lubelski i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie.

Podane przykłady poszukiwania możliwości współpracy na szczeblu międzynarodowym pomogą lepiej rozumieć środowisko. Jeśli zaś przynosić będą wzajemne efekty, warte są zauważenia i podtrzymania inicjatywy w latach następnych.

2. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA WIOŚ LUBLIN

*Mieczysław Burdzicki
(Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie)*

Wschodnia granica województwa lubelskiego jest jednocześnie granicą państwową pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Białorusi oraz Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą. Linie graniczne na odcinku 363 km wyznacza rzeka Bug, która w każdym z trzech krajów posiada istotne znaczenie gospodarcze. Ze względu na ten fakt oraz z uwagi na obowiązek realizacji porozumień międzynarodowych Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie podejmuje współpracę ze służbami ochrony środowiska państw sąsiadujących.

Współpraca międzynarodowa WIOŚ Lublin jest realizowana na podstawie dotychczas obowiązujących aktów prawnych, które zostały wymienione szczegółowo w poprzednich edycjach Raportu. W roku 2001 nie pojawiły się nowe uregulowania prawne w tym zakresie.

W roku 2001 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie zrealizował następujące zadania:

w zakresie monitoringu środowiska

- W ramach realizacji porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś powołano Polsko-Białoruską Międzyrządową Komisję Koordynacyjną do Spraw Współpracy Transgranicznej. W dniach 26 - 27 marca 2001 r. w Rajgrodzie odbyło się IV posiedzenie tej komisji. Jednym z punktów programu obrad było posiedzenie Podkomisji ds. współpracy Międzyregionalnej, działającej w ramach ww. komisji, na którym Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie przekazał Brzeskiemu Obwodowemu Komitetowi ds. Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska w Brześciu wyniki badań i klasyfikację rzeki Bug za 2000 r. Wypełniając zadania Podkomisji ds. Współpracy Międzyregionalnej Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, w okresie poprzedzającym posiedzenie komisji, systematycznie (kwartalnie) przekazywał opracowane wyniki badań rzeki Bug za 2001 r. Podczas posiedzenia Polsko-Białoruskiej Międzyrządowej Komisji Koordynacyjnej do Spraw Współpracy Transgranicznej strona białoruska zwróciła się do strony polskiej z prośbą o udzielenie poparcia dla białorusko-duńskiego projektu "Zapobieganie niebezpieczeństwu ekologicznemu wynikającemu z nagromadzenia osadów

w urządzeniach oczyszczających Brześć". Strona polska wystąpiła z propozycją powołania podkomisji ds. współpracy przygranicznej. Podkomisja ta zajmowałaby się sprawami ochrony środowiska w strefie przygranicznej i przejęłaby część zadań powołanej w 1996r. podkomisji do spraw współpracy międzyregionalnej.

- W dniach 29 - 30 maja 2001 r. w Brześciu odbyło się seminarium poświęcone ochronie wód zlewni rzeki Bug ze szczególnym uwzględnieniem modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych dla miasta Brześcia. W seminarium uczestniczyli przedstawiciele zainteresowanych jednostek z Białorusi, Danii i Polski. W składzie polskiej delegacji był przedstawiciel WIOŚ w Lublinie.
- W 2001 r. Delegatury WIOŚ Lublin w Białej Podlaskiej, Chełmie i Zamościu uczestniczyły w pracach nad realizacją Projektu Pilotowego wdrożenia w zlewni rzeki Bug wytycznych EKG/ONZ monitoringu i oceny rzek transgranicznych. Program ten jest realizowany na terenie Białorusi, Polski i Ukrainy. Zakres działań związanych z realizacją ww. Projektu obejmował wspólne pobory prób wody z laboratoriami ukraińskimi i białoruskimi (3-krotnie w ciągu roku), do rutynowych badań monitoringowych oraz pobór prób wody i osadów do badań ekotoksykologicznych.
- W dniach 18 - 21 czerwca 2001r. w Mińsku odbyły się Międzynarodowe Warsztaty podsumowujące prace wykonane w ramach programu TACIS CBC: Transgraniczny Monitoring Jakości Wód rzeki Bug. Podczas spotkania Grupy roboczej dokonano ustaleń odnośnie realizowanych wspólnych poborów prób na potrzeby badań ekotoksykologicznych i biologicznych. Ponadto odbyło się posiedzenie Grupy Kierującej ww. programem.
- W dniach 7 - 11 października 2001r. odbyła się podróż studialna po białoruskiej części zlewni rzeki Bug. W ramach tej podróży wizytowano główne źródła zanieczyszczeń "hot-spots". Szczegółowo zapoznano się z wybranymi zakładami, wynikami inwentaryzacji źródeł zanieczyszczenia i użytkowania wód w białoruskiej części zlewni oraz na roboczo podsumowano wspólne pobory przeprowadzone w kwietniu, lipcu i w październiku 2001r. na Bugu i jego dopływach.
- W dniach 10 - 12 grudnia 2001r. w Grabanowie k/Białej Podlaskiej odbyły się kolejne Międzynarodowe Warsztaty podsumowujące prace wykonane w ramach Projektu Pilotowego. W pracach uczestniczyli oprócz Kierownictwa Projektu zaproszeni przedstawiciele zainteresowanych jednostek z Białorusi, Ukrainy i Polski. Podczas spotkania omówiono analizy wykona-

ne przez Laboratoria uczestniczące w badaniach, różnice w wynikach oraz działania jakie należy podjąć aby przy realizacji programu monitoringu wyniki były porównywalne. Uczestnicy warsztatów zwiedzili również Laboratorium Delegatury w Białej Podlaskiej WIOŚ w Lublinie.

- W ramach Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy (10.10.1996 r.) o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, w dniach 26.03.-27.03.2001 r. odbyło się spotkanie w Mielcu. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele polskiej i ukraińskiej części grup roboczych do spraw ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem oraz do spraw zwalczania nadzwyczajnych zagrożeń. W przygotowaniu materiałów uczestniczył również przedstawiciel WIOŚ w Lublinie.
- W ramach współpracy przygranicznej do Państwowego Urzędu Ekologii i Zasobów Naturalnych Obwodu Lwowskiego oraz Obwodu Wołyńskiego przesłano informacje o stanie środowiska obszaru przygranicznego za 2000 r. i za I półrocze 2001 r. Do ww. Obwodów przesłano również w miesiącu styczniu br. informację o terminach poboru prób na rz. Bug w 2002 r.

Istotnym punktem programu ww. spotkań była wymiana doświadczeń związanych z prowadzeniem monitoringu na rzekach granicznych, konfrontacja stosowanych metodyk i zakresów analitycznych, jak również prezentacja wyników i ocen badań jakości ich wód.

w zakresie nisz (poważnych awarii)

Obowiązujące aktualnie podstawy prawne dotyczące współpracy pomiędzy Polską a Ukrainą i Białorusią, w dziedzinie szeroko rozumianej ochrony środowiska na obszarach przygranicznych, zawierają jedynie ogólne zasady współpracy w zakresie zapobiegania i zwalczania nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

Współpraca województwa lubelskiego z Ukrainą i Białorusią ma dla współpracujących stron istotne znaczenie, w szczególności działania mające na celu unormowanie zasad współdziałania w przypadku wystąpienia nisz w strefie przygranicznej ze skutkami transgranicznymi.

- W dniach 30-31 sierpnia 2001 r. w Rajgrodzie odbyło się międzynarodowe seminarium ratownicze "BUG 2001". W seminarium tym uczestniczyły delegacje reprezentujące władze i instytucje odpowiedzialne za służby ratownicze, ochronę ludności i środowiska województw przygranicznych oraz zagraniczne z na-

stępujących państw: Czech, Białorusi, Holandii, Litwy, Niemiec, Rosji, Słowacji, Szwecji i Ukrainy. Głównym celem seminarium było rozwijanie i promowanie współpracy regionalnej i transgranicznej w zakresie zapobiegania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska przyrodniczego oraz zwalczanie skutków katastrof ekologicznych i klęsk żywiołowych, powstałych w pasie wschodniej granicy Rzeczypospolitej Polskiej.

- Bezpośrednie kontakty z Białorusią w dziedzinie zwalczania nadzwyczajnych zagrożeń środowiska obszarów granicznych odbywają się poprzez WIOŚ w Białymstoku ze strony polskiej oraz ze strony białoruskiej poprzez Wojewódzki Komitet Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska w Grodnie i w Brześciu. Ponadto we współpracę zaangażowany jest WIOŚ w Lublinie w zakresie prowadzenia badań granicznego z Białorusią odcinka rzeki Bug.
- W dniach 22-25.05.2001 r. odbyło się we Lwowie II posiedzenie Polsko-Ukraińskiej Komisji ds. wód granicznych. Podczas tego posiedzenia omówione zostały sprawy będące przedmiotem bieżącej współpracy dwustronnej na tych wodach.

W wyniku kontaktów ekspertów polskich i ukraińskich uzgodniono, że powołana na podstawie Umowy Polsko-Ukraińskiej Komisja do spraw Wód Granicznych realizuje następujące zadania dotyczące:

- ochrony przeciwpowodziowej i pomiarów hydrologicznych ważniejszych rzek granicznych,
- ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem,
- zapobiegania i zwalczania nadzwyczajnych zanieczyszczeń i kontroli jakości wód granicznych,
- melioracji terenów przygranicznych,
- utrzymania i regulacji rzek oraz zaopatrzenia w wodę użytkowników w strefie przygranicznej,
- zarządzania zasobami wodnymi na wodach granicznych.

Współpraca z organami innych państw oraz międzynarodowych organizacji rządowych i pozarządowych

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Lublinie pełni funkcję Kierownika Grupy Roboczej do spraw ochrony i monitoringu środowiska naturalnego Związku Transgranicznego Euroregion Bug.

Należy zaznaczyć, że Stowarzyszenie Samorządów Euroregion Bug rozpoczęło realizację

Programu Narodowego PHARE 2000 Polska Granica Wschodnia.

Lubelski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Lublinie jest członkiem Regionalnego Organu Reprezentatywnego - naczelnego ciała doradczego zespołu projektu PHARE PL99/IB/EN/01 zainicjowanego i realizowanego w celu wzmocnienia administracji publicznej ochrony środowiska w Polsce.

Regionalny Organ Reprezentatywny stanowi kompetentne forum dla zgłaszania komentarzy i uwag na temat przebiegu projektu i jako źródło szerokiego spektrum punktów widzenia urzędów wojewódzkich i powiatowych oraz inspektoratów zajmujących się ochroną środowiska i aktywnie go współtworzy.

Przedstawiciele WIOŚ pracują w:

- Komisji ds. Współpracy w Dziedzinie Ochrony Środowiska z Ukrainą powołanej pismem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 21 stycznia 1999 r.,
- Polsko-Ukraińskiej Grupie Roboczej ds. Ochrony Wód Granicznych oraz Grupie Roboczej ds. Zwalczania Nadzwyczajnych Zanieczyszczeń, powołanych w celu realizacji postanowień umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy, o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, która weszła w życie od 1 stycznia 1999 roku,
- Grupie Roboczej ds. Współpracy w Zakresie Ochrony Środowiska Obszarów Granicznych Polski i Białorusi działającej w ramach Podkomisji ds. Współpracy Międzyregionalnej (powołanej z ramienia Polsko-Białoruskiej Międzyrządowej Komisji Koordynacyjnej ds. Współpracy Transgranicznej).

Służby ochrony środowiska województwa lubelskiego po stronie polskiej i odpowiednich województw po stronie białoruskiej oraz ukraińskiej mają za zadanie m.in.:

- ustalanie harmonogramu wspólnych kontroli jakości wód rz. Bug z jednoczesnym ustaleniem terminów wspólnych poborów prób,
- wymianę uzyskanych w poszczególnych latach wyników badań jakości wód rz. Bug,
- obustronną wymianę informacji o planach wzajemnego alarmowania się w przypadku wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia środowiska w obszarze przygranicznym.

Poza pracą w ramach grup roboczych, w zakresie prowadzenia monitoringu na rzekach transgranicznych, WIOŚ Lublin podejmował na przestrzeni ostatnich kilku lat szereg samodzielnych inicjatyw, dzięki którym nawiązano współpracę z odpowied-

nimi służbami Republiki Białoruś i Ukrainy obejmującą:

- prowadzenie wspólnego monitoringu na wodach granicznych,
- prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania warunków dopuszczalnych w ochronie środowiska według uzgodnionego planu ramowego,
- wykonywanie badań laboratoryjnych,
- wymianę wyników badań jakości wód rzeki Bug,
- dokonanie inwentaryzacji źródeł zanieczyszczeń,
- wydania dwujęzycznych publikacji dotyczących stanu środowiska na terenach przygranicznych.

Przewidywane zadania z zakresu współpracy z Ukrainą i Białorusią

W 2002 r. WIOŚ w Lublinie będzie realizował zadania dostosowawcze w zakresie integracji z Unią Europejską.

Wdrażane są w działalności Inspekcji nowe przepisy o ochronie środowiska (ustawa Prawo ochrony środowiska, ustawa o odpadach, ustawa o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie depozytowej, ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych, ustawa wprowadzająca, ustawa -Prawo wodne).

WIOS Lublin będzie umacniał współpracę z organami samorządu terytorialnego na obszarach nadgranicznych.

Przeprowadzone zostanie rozpoznanie odnośnie przygotowania zakładów zlokalizowanych na obszarach nadgranicznych, pod kątem spełnienia wymagań wynikających z nowych przepisów prawa, ze szczególnym zwróceniem uwagi na zagadnienia związane z wdrażaniem Dyrektywy IPPC.

Inspektorzy WIOŚ będą kontrolować przestrzeganie warunków określonych w zezwoleniach GIOŚ na import odpadów niebezpiecznych.

WIOŚ Lublin będzie kontynuował wdrożenie pilotażowego programu monitoringu substancji niebezpiecznych w rzekach, zgodnie z Dyrektywą 76/464/EWG.

W 2002 r. WIOŚ w Lublinie będzie nadal informował instytucje zajmujące się ochroną środowiska w Białorusi i Ukrainie o stanie środowiska obszaru przygranicznego województwa lubelskiego.